

ДО
АКРЕДИТАЦИОННИЯ СЪВЕТ
НА НАОА

ДОКЛАД

НА ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ ЗА
РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНОТО ОЦЕНЯВАНЕ ПО ПРОЦЕДУРА ЗА
ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА

„БЕЛОДРОБНИ БОЛЕСТИ“

ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.1. МЕДИЦИНА,
ОБЛАСТ НА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ
ВЪВ ВОЕННОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЯ

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по здравеопазване и спорт предоставя на Вашето внимание настоящия доклад за резултатите от извършеното оценяване по процедура за програмна акредитация на докторска програма **„Белодробни болести“** от професионално направление 7.1. Медицина, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт във **Военномедицинска академия.**

Докладът е разработен в съответствие с чл. 78 от ЗВО и съгласно критериалната система за програмна акредитация на ОНС **„доктор“** в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ - част 1 /1-10/ и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО /Таблица 5/, приети от АС на НАОА на 20.10.2016 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА
II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ
III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ (ESG) - ЧАСТ 1 (1-10) И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО (ТАБЛИЦА 5), ПРИЕТИ ОТ АС НА НАОА НА 20.10.2016 Г.
-

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№ по ред	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	Протокол № 17/23.6.2021 г.
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС Проф. д-р Кичка Велкова, дмн Проф. д-р Юрий Анастасов, дмн Доц. д-р Станислав Славчев, дм Наблюдаващ от ПКЗС проф. д-р Росен Маджов, дмн	Протокол №21/07.09.2023 г.
3.	Извършено посещение на ЕГ във ВУ	26.09.2023г
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	Протокол № 3/23.1.2024 г.
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК и изпращането му до ВУ за становище	Протокол № 3/23.1.2024 г.
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА /относно становището на оценяваната институция /ПК предоставя доклада на АС	

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

На 3.09.2015 г. (Протокол № 20), Акредитационният съвет е утвърдил доклада на Постоянната комисия и гласува на базата на приетите в НАОА “Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти“.

След обобщаване на резултатите от гласуването, Акредитационният съвет е взел следните **решения**:

1. Дава програмна акредитация на докторската програма “Белодробни болести” във Военномедицинска академия на основание на обща оценка по критериите 9.37 (девет цяло и тридесет и седем стотни).
 2. Срокът на валидност на акредитацията е 6 (шест) години, в съответствие с чл. 79, ал. 4, т. 1 от Закона за висшето образование.
- Препоръки няма

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ/ ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО (ТАБЛИЦА 5)¹

Въз основа на изводите на ЕГ в доклада се оценява изпълнението/неизпълнението на всички критерии за програмна акредитация на докторски програми в съответствие на стандартите и насоките за осигуряване качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО, както следва:

Стандарт 1. Политика за осигуряване на качеството

Критерий 1.1. ВМА има публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма „Белодробни болести“.

ВМА - София провежда политика в съответствие със своята мисия, цели и задачи като образователен, диагностично-лечебен, научно-изследователски, консултативен и методичен център по здравеопазване в страната, осъществяващ превенция на заболяванията и промоция на здравето. Главните цели на ВМА - София, съобразени със съвременните тенденции и реалности в образованието и обслужването, са обществено приемливи, необходими и свързани с постиженията на науката, изискванията на държавните и международни стандарти и общочовешки ценности ВМА подготвя докторанти по научната специалност „Белодробни болести“ от времето на своето създаване. Докторантурата по научната специалност „Белодробни болести“ е необходима форма на обучение и отговаря на съвременните изисквания, свързани с нарастващата честота на възпалителните, обструктивните и онкологични белодробни болести. Тя е пряко свързана с високоспециализираните методи – интервенционални процедури, функционални изследвания, лечение чрез неинвазивна вентилация и др., които се използват в научните разработки от различни медицински специалности.

Приемът, обучението и защитата на докторатите по научната специалност „Белодробни болести“ във ВМА отговаря на законовите разпоредби за докторантура. Защитилите досега докторантури в областта на белодробните болести са реализирани във ВМА и в здравната мрежа на Република България.

Системата за осигуряване качество на учебната дейност в ВМА – София включва: акредитацията като външна експертна оценка; периодично атестиране на научно-преподавателския състав чрез атестационни карти; периодична оценка и актуализиране на учебните планове и програми; оценяване на качеството на учебната дейност чрез обективни социологични практики, включващи богат набор от форми, методи и средства за контрол, проучване степента на реализация на дипломираните специалисти; проучване мнението на работодателите за качеството на професионалната подготовка на докторантите. Вътрешният контрол на качеството на обучение във ВМА – София се осъществява в йерархичен ред. Утвърдени са катедрени и секционни администратори по тази дейност.

1.1.1. Мисията на Клиниката по пневмология и фтизиатрия към ВМА е да бъде водеща образователна и научна институция с утвърдена идентичност в европейското и световно образователно пространство, ориентирана към осигуряване на висококачествено обучение, провеждане на значими научни изследвания, въвеждане на иновации и модерни технологии в партньорство с български и международни учебно-научни заведения. Стратегическата цел Клиниката по пневмология и фтизиатрия като структурна единица към ВМА за периода 2016-2023 година е развитието и като водещ образователен, научно-изследователски и

¹ Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

технологичен център сред научните организации в България и утвърждаването и сред сродни университети и научни организации зад граница. За постигането ѝ са формулирани задачи за изпълнение в три приоритета: човешки ресурси; материално-техническа база и инфраструктура на катедрата; управление на качеството.

Във Военномедицинска академия приемът и обучението на докторантите, както и процесите, произтичащи в организацията се регламентират от съответните нормативни документи

1.1.2. Във Военномедицинска академия съществува цялостна стратегия за качеството на обучение и процеса на неговата реализация. Ръководството на ВМА, разглежда процеса на осигуряване, поддържане и непрекъснато усъвършенстване на качеството на обучение и на Академичния състав, като своя първостепенна задача, която гарантира стабилно стратегическо управление и устойчивост на институцията.

Системата за управление на качеството във ВМА подлежи на непрекъснат контрол с цел нейното поддържане, развитие и усъвършенстване. Създадените комисии функционират успешно, подпомагат развитието на докторантите и осъществяват вътрешни одити. Обучението на докторантите се извършва съгласно законовите изискванията в Република България и правилниците във ВМА – София. Учебната документация се актуализира своевременно, като се отчитат новостите в научно и методическо отношение, както и измененията в нормативната база. Инициаторите при разработването и редактирането на учебната документация по докторските програми са обучаващите, в лицето на хабилитираните специалисти от клиниките и особено научните ръководители, както и членовете на научно-преподавателския състав, придобили ОНС “доктор”. Докторантите участват в подготовката на документацията заедно с научните си ръководители и се отразяват техните научни интереси. Собствената вътрешна система за оценяване и поддържане качеството на обучение и на академичния състав ясно поставя цели и основни задачи по управление на качеството Създадена е организация за постоянно наблюдение на процесите с оглед тяхната периодична оценка, анализ и подобрене.

1.1.3. ВМА изгражда и прилага политика за осъществяване взаимовръзката между научните изследвания и обучението по докторската програма в рамките на националния и институционалния контекст. Докторантите и преподавателите прилагат европейските научно-образователни стандарти в своята научна, учебна и методична работа като резултат от проведеното обучение и мотивиращо ръководство, съгласно утвърдените програми, както и вследствие проведени обучения и специализации във водещи в това направление институции у нас и в Европа. Предлага се обучение, което съответства на съвременните постижения в науката и се признава от академичните общности. Организиран са курсове и лекции, на които се разглеждат съвременни методи на изследване и диагностика в областта на пулмологията. Учебните програми се актуализират ежегодно и изцяло покриват изискванията за съответната специалност. Резултатите от научно-изследователската дейност се представят на лекции и други научни форуми, в които участват докторантите и студентите. Съществуват възможности резултатите от дисертационните трудове да се публикуват в списание „Военна медицина“, други български и чужди издания и така да се създават взаимовръзки между научните изследвания и обучението по докторската програма.

1.1.4. Във ВМА е създадена система, гарантираща качеството на научно-изследователската дейност и стриктно спазване на етичния кодекс. Контролът се включва на различни етапи от разработването на научните проекти до публикуване на резултатите.

Етичната комисия е експертен и консултативен орган, учреден към ВМА със Заповед на Началник ВМА. Тя работи в съответствие с действащата в момента законодателна рамка, третираща етичните аспекти на научните изследвания върху хора и животни. Обект на експертна оценка на Етичната комисия са клинични и неклинични биомедицински и медико-социални научни изследвания върху човешки същества, научни изследвания с използването на персонална биомедицинска информация, както и етични проблеми, отнасящи се до защита

на обществените интереси от недобросъвестни действия на изследователите при продукцията, съобщаването, предлагането и публикуването на резултатите от научните изследвания. Етичната комисия осъществява и периодичен надзор и дава становище относно етичните аспекти на научните изследвания във ВМА. Комисията отчита дейността си ежегодно пред Началника на Военномедицинска академия.

Преподавателският състав реализира своите задачи по обучението в мултиетническа и мултикултурна среда и всякакви форми на дискриминация са неприемливи и неприемливи.

Констатации за изпълнение на критерий 1.1

Целта на подготовката за придобиване на ОНС „доктор“ по „Белодробни болести“ във ВМА - София е в съответствие с мисията, целите и задачите на Академията. Обучението се базира на официално утвърдени стандарти, записани и разработени в програми и правилници и е съобразено с действащото законодателство. В Клиника по пневмология и фтизиатрия Докторската програма е организирана и се реализира. Цялостната дейност за обучение по докторската програма „Белодробни болести“ е подчинена на системата за качество във ВМА- София, без да се пренебрегва нейната специфика. Системата за управление на качеството е стройно организирана и работеща.

Във ВМА София са изработени и се изпълняват правила за осигуряване на академично единство, академични свободи и нетърпимост към дискриминация, съответстващи на ЗВО. Те се гарантират от Етичния кодекс на институцията.

Стандарт 2. Разработване и одобряване на програмите

2.1. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни

При разработване и обновяване на докторските програми се спазват всички изисквания, заложи в Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Р България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА.

В тези документи се уреждат конкретните условия и ред за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Обучението в образователна и научна степен "Доктор", придобиването на научна степен „Доктор на науките“ и заемането на академични длъжности във ВМА се осъществява по акредитирани от НАОА 34 специалности. Процедурите за прием на редовни и задочни докторанти и за заемане на академичните длъжности се откриват със Заповед на министъра на отбраната на Р България по предложение на Академичния съвет на ВМА и се реализират чрез явяване на конкурс. В разработването на докторската програма по „Белодробни болести“ участват членове на академичния състав от ВМА – професор (до 2018 г.) и доцент (от 2019 г.). Осъществява се обучение и контрол, свързани с докторантурите, по съответен ред. Документацията периодично се анализира и обновява. В Клиника по пневмология и фтизиатрия през атестирания период един асистент е придобил ОНС „Доктор“ и след конкурс е избран за „главен асистент“. Дял на редовните докторанти спрямо общия брой докторанти през периода 2016-2023 г. – 10 % за ВМА, 1% за научната специалност „Белодробни болести“. **Във ВМА - София са изградени и се прилагат процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми в съответствие с изискванията на НАОА.**

2.1.1. Докторската програма по „Белодробни болести“ към ВМА е разработена съгласно съвременните постижения и тенденции в развитието на тази специалност, като постоянно се следят новостите в публикуваната специализирана литература от български и чужди автори, както и образователни електронни източници. Темите за разработване от редовните и

задочни докторанти се представят, обсъждат и формулират на Катедрен съвет от потенциалния научен ръководител на докторантурата. Утвърждават се от Академичния съвет на ВМА и се представят в Министерство на отбраната, което излиза с разрешение и заповед за разработване на тези теми от задочни и редовни докторанти. Докторантите се включват в учебната и научно-изследователската работа на съответните лаборатории. Клиниката по пневмология и фтизиатрия към ВМА – София провежда съвременно обучение на докторанти по белодробни болести.

2.1.2. Приемът на докторанти става по разработени детайлни процедури за прием на редовни, задочни и докторанти на самостоятелна подготовка въз основа на действащото законодателство, публикувани на интернет-страницата на ВМА. Обучението в редовна докторантура е с продължителност до 3 години, в задочна докторантура е с продължителност до 4 години. За редовна и задочна докторантура, кандидатът се явява на конкурсен изпит. Съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на ВМА, обучението за придобиване на образователна и научната степен (ОНС) “Доктор” се осъществява и в самостоятелна форма на обучение, при която обучението е с продължителност до 5 години. Академичният съвет на ВМА взема решение и предлага на съответната структура в Министерство на отбраната докторантът да бъде зачислен по докторската програма. Зачисляването в докторантура става със заповед на министъра на отбраната.

В служба „Учебна и научно-изследователска дейност“ на ВМА се изготвя „Досие на докторанта“, в което се съдържат всички материали и документи, свързани с разработване на дисертационния труд. Контролът по изпълнението на учебните планове на докторантите от ВМА се осъществява от научния ръководител от основното звено и от служба „УНИД“ на ВМА. Промените в учебната документация се базират на спазване на регламентирани процедури. Всяка промяна в учебен план или въвеждането на нов учебен план се прави по предложение на Катедрения съвет, обсъжда се и се одобрява на Академичния съвет на ВМА.

2.1.3. Обучението на докторантите се провежда в съответствие със съвременните постижения на науката в областта на докторската програма, чрез подходящи форми - курсове, семинари, конференции и конгреси и др. Изготвената учебна документация се намира на разположение и всеки момент се прилага в личните досиета на докторантите. Тя ежегодно се анализира и обновява със съдействието на научните ръководители и докторантите.

Мнението на докторантите и научните ръководители намира отражение в изготвянето на индивидуалните учебни програми, които са много гъвкави и динамични, стремящи се да осигурят най-доброто обучение на докторанта при оптимално съотношение качество/резултат на обучението.

2.1.4. Анализът при планиране и разработване на докторската програма включва възможността за осигуряване на работно място след приключване на обучението. С различните форми на докторантура – редовна, задочна или самостоятелна, се осигуряват високо квалифицирани специалисти за институцията, за науката и пазара на труда. Анализът при планирането на всяка докторска програма включва обстойно изследване на необходимостта ѝ – актуалност на проблематиката, разработвана в съответната програма и последващо приложение на резултатите, както и потребността ѝ за практиката и бизнеса. Вторият анализ на потенциалните работни места се базира на резултати от проучванията относно заетостта на специалисти със същата или сходна квалификация (национални проучвания, рейтингова система, разговори с работодатели, потенциални потребители на кадрите, анализ на незаетите работни места и сфери на възможна реализация на специалистите). Международните контакти, съвместните научни разработки с научни колективи извън страната, участието в международни научни форуми в чужбина, са предпоставка за подготовка на докторантите съобразно Европейските изисквания и тяхната конкурентоспособност на пазара на труда у нас и в чужбина.

2.1.5. Академичният състав, провеждащ обучението по „Белодробни болести“ е добре осведомен за научните достижения по настоящата специалност в Медицинските университети в България и в ЕС. Участието на академичния състав в национални и международни научни форуми ги прави информирани относно съвременните тенденции за развитие на тази научна специалност, методите за обучение и конкурентната среда, в която се намира докторската програма. **Броят на представените научни съобщения в международни и национални конгреси и конференции с участието на докторанти, обучавани през акредитационния период е 18 (9 в България и 9 международни).**

2.1.6. Приемът и обучението на докторантите е в съответствие със законовите изисквания.

Всяка научна тема, независимо от вида на докторантурата се приема от съответните Катедрени съвети и се утвърждава от Академичния съвет на ВМА. Приемът и обучението на докторанти във ВМА се осъществява в съответствие с посочените по-горе закони и нормативни актове. Образователните програми на докторантите, както и изпитните комисии са съобразени със същите законови изисквания, административното осигуряване се осъществява от ВМА. Научните ръководители се предлагат от съответната катедра, заявлява докторантурата и се утвърждават от Академичния съвет. Всички зачислени докторанти имат индивидуални учебни планове, приети от Катедрения съвет и съответно утвърдени от АС на ВМА. Текущата дейност на докторанта се контролира от научния ръководител и периодично се обсъжда в Катедрения съвет. Ежегодно в Катедрения съвет се представя отчет за хода на докторантурата и предложение за атестиране на докторанта по образец. Учебната документация по настоящата докторска програма е съобразена с нейната специфика и следва своите задължителни академични стандарти.

Констатации за изпълнение на критерий 2.1:

Докторската програма по „Белодробни болести“ в Клиника по пневмология и фтизиатрия на катедра “Гръдна хирургия, пневмология, фтизиатрия и ендокринология и болести на обмяната“ във ВМА София е разработена в съответствие със съвременните постижения на науката, с ясно дефинирани цели, задачи, методология, очаквани резултати и е сравнима с подобни у нас и в Европа. Разработени са стандарти, създадена е организация в Клиниката за непрекъснатия им мониторинг: учебна документация, изработване и оценяване на програмите, етап на работа, контрол на достоверността и автентичността на разработките, позволяващи своевременна защита, професионална мобилност и успешна реализация на пазара на труда.

Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, ориентирани към студентите.

Критерий 3.1. В Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във Военномедицинска академия са приети количествени критерии, които следва да се изпълнят от докторантите, за да придобият ОНС „Доктор“. Изискват се минимум пет пълнотекстови публикации, от които четири по темата на дисертационния труд и четири резюмета от участия в научни форуми.

3.1.1. Провеждането на обучението е ориентирано към специфичните потребности на докторантите във ВМА-София. Обучението се осъществява чрез участието им в специализирани лекционни курсове, изнасяни от хабилитирани преподаватели, участие в организирането и провеждането от самите тях на практически и семинарни занятия по преподаваните дисциплини, свързани със специалността, участие в курсове, конференции и семинари, организирани по време на обучението. Докторантите осъществяват и преподавателска дейност, фиксирана в графиците за учебната дейност в катедрата, с натовареност до една трета от средната учебна натовареност на нехабилитираните

преподаватели. Докторантите към ВМА София, участват в докторантско училище, в което придобиват допълнителни практически умения за изготвяне на литературна справка, планиране и провеждане на научни разработки, оформяне на научни публикации. **Във ВМА е осигурен достъп до най-големите световни и европейски научно-изследователски бази данни**, лицензирани от Министерството на образованието и науката: *ISI Web of Science, Scopus и EBSCO*.

3.1.2. Докторантите във ВМА се обучават по индивидуален учебен план, изготвен на основание на спецификата на докторската програма по специалността, уточнен и подписан от научния ръководител и утвърден на заседание на Академичния съвет на ВМА. Обучението на докторантите е съобразено със съвременните научни постижения и са осигурени условия на институционално и на катедрено ниво. На институционално ниво обучението на докторантите във ВМА се осъществява по система, която непрекъснато се актуализира с развитието на научните постижения. В сайта на ВМА има специален раздел „В помощ на докторанта”, в който са представени курсовете за обучение на докторантите: „Курс за докторанти”, курс „Подготовка на научна публикация”, курс „Техническо оформление на дисертационен труд”. Периодично във ВМА се организират специализирани езикови курсове за подготовка както на преподавателския състав, така и на докторанти.

Към формите на обучение на докторантите **на катедрено ниво** трябва да се добавят: тематични курсове, семинари, срещи за обсъждане на актуални теми, самостоятелна подготовка за изпити, усвояване на експериментални методи и провеждане на научни разработки.

Важно значение за подготовката на докторантите по „Белодробни болести“ има и сътрудничеството с други институти: Медицински Университет – София, Национален Център по Заразни и Паразитни Болести (НЦЗПБ), Българска академия на науките (БАН). Тези контакти допълват и разширяват възможностите за обучение на докторанти, за съвместни научни разработки, за участие в международни научни форуми и са предпоставка за прилагане на съвременни образователни форми и методи в подготовката по докторската програма.

3.1.3. Индивидуалните учебни планове на докторантите конкретизират служебните етапи при подготовка на дисертационния труд. Индивидуалният учебен план се съхранява в досието на докторанта в служба „Учебна и научно-изследователска дейност“ и в документацията на Катедрата. Контролът по спазване на индивидуалния план се осъществява редовно от Научния ръководител. Изпълнението на индивидуалните учебни планове от докторантите се следи от Научния ръководител и Ръководителя на катедрата. Всяка завършена година от подготовката на докторанта трябва да завърши с годишен отчет за изпълнението на индивидуалния план, обсъден на КС, където се гласува атестационна оценка и приемане насоки за следващите етапи на подготовка. Научният ръководител на докторанта поема задължението за информиране за нормативни изисквания, права и задължения на докторанта; съблюдава за стриктното и в срок изпълнение на задачите по индивидуалния учебен план на докторанта; научният ръководител задължително е член на комисията, провеждаща изпита на докторанта по специалността.

3.1.4. Във ВМА приемът и обучението на докторанти се регламентира от съответните гореспоменати нормативни документи. Методите и критериите за оценяване на постиженията на докторантите се оповестяват редовно на катедрени и клинични съвети. Катедрата подпомага участието им в научни форуми у нас и в чужбина, както и публикации в наши или чужди списания, където докторантите излагат своите постижения. Научните публикации, авторефератите и дисертационните трудове на докторантите във ВМА – София се публикуват и са достъпни в интернет пространството.

3.1.5. Предвидена е комисия за разглеждане на жалби от докторанти. През отчетния период в Клиника по пневмология и фтизиатрия няма регистрирани случаи на жалби от докторанти. За периода 2016-2023 г. жалби от докторанти от други специалности не са постъпвали във ВМА.

Констатации за изпълнение на критерий 3.1:

Подготовката на докторантите по пулмология във ВМА се реализира със съвременни образователни форми и научни методи по индивидуален план и чрез участие в колективно обучение. Всички етапи се контролират ефективно от прекия ръководител на научното звено и чрез обсъждане на отчетите и резултатите от работата на докторантите. Оценяването на постиженията се осъществява чрез научните прояви и текущи вътрешни одити. Съществуват правила и комисия за разглеждане на жалби от докторанти.

Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите.

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите, включително до и след тяхната професионална реализация.

Във ВМА функционира служба „Учебна и научно-изследователска дейност“, който има за задача за контролира и проследява функционирането на системата и спазването на всички стъпки от приема на докторанта до тяхната професионална реализация. Към службата се поддържа електронен регистър база данни за пълен контрол на състоянието на докторантите по докторски програми и др. критерии.

ВМА е създадала и приела свой Правилник, приет на заседание на Академичен съвет, за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Същият урежда конкретните условия и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Образователната и научна степен „Доктор“ и научната степен „Доктор на науките“, придобити във ВМА по реда на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), са безсрочни и важат на територията на цялата страна.

4.1.1. В приетия Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА са описани процедурите, които обхващат всички етапи от пътя на докторанта. В него са описани всички стъпки, документи и органи, които следва да съблюдават спазването на описаните дейности. През атестационния период основен документ за подготовката на докторанти е Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА и приложенията към него. Всяка промяна в този Правилник по отношение на докторските програми се отчита своевременно в текущите процедури.

4.1.2 Във ВМА се прилагат разнообразни форми за включване на студенти и докторанти в изпълнението на научно-изследователски проекти и научни прояви: участие в научни колективи на съответни звена, участие в изследователски екипи на външни организации, участие в изследователски проекти, индивидуално разработване на изследователски проект. Тези форми се популяризират чрез различни информационни средства. Включването на докторанти в научно-изследователската дейност е основно направление за реализиране на една от основните цели – постигане на оптимален баланс на изследователска дейност и обучението. Част от заглавията (Military Medicine; Medicine et Armees; Revue Internationale des Services de Sante des Forces Armees; Journal of Royal Army Medical Corps, Medical Corps International Forum) се получават единствено в библиотеката на ВМА, като същевременно се ползват и от другите сродни библиотеки в страната. Докторантите от Клиниката по пневмология и фтизиатрия могат да публикуват най-значимите си достижения в специализираните научни списания „Военна медицина“ – ISSN-1312-2746 (официално издание на Българското научно дружество по военна медицина и ВМА), „Превантивна медицина“ – ISSN-1314-5681 и Balkan Military Medical Review – ISSN-1107-6275 (списание на Балканския военномедицински комитет).

4.1.3. ВМА има сключени договори за сътрудничество с висши училища и научни

организации за мобилност на преподаватели, специализанти и докторанти. Докторантите във ВМА имат възможност да разработват част от трудовете си в други структури в България и Европа, съгласно сключените 34 договора за сътрудничество между ВМА и други институции. Участието на докторантите във ВМА в научната продукция и в научните форуми през периода е 10%.

4.1.4. Във ВМА съществуват условия за реализиране на нормативно уредените процедури по приема, обучението и реализацията на докторантите. През периода 2016 – 2023 г. един асистент от Клиника по пневмология и фтизиатрия е защитил успешно дисертационен труд и е избран за „Главен асистент“, а един „Главен асистент“ е придобил академичната длъжност „Доцент“. През 2023 г. след конкурсен изпит, лекар със специалност Пневмология и фтизиатрия е избран за заемане на академична длъжност „Асистент“.

Констатации за изпълнение на критерий 4.1:

В Клиника по пневмология и фтизиатрия към катедрата по „Гръдна хирургия, пневмология, фтизиатрия и ендокринология и болести на обмяната“ на ВМА София има изградена организация, детайлни процедури и строга административна система за работа с докторантите във всички етапи на тяхната подготовка. Те се включват активно в научноизследователски проекти. Сътрудничеството с други научни организации осигурява подобряване на качеството на обучение и кариерното развитие на докторантите

Стандарт 5. Преподавателски състав.

Критерий 5.1. Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

Критерий 5.1. Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

5.1.1. В направлението на докторската програма по „Белодробни болести“ във ВМА за периода 2016 – 2023 г. работят на трудов договор един професор (до 2019 г.) и един доцент, който понастоящем е началник на Клиниката. Специализацията и квалификацията на преподавателите е с отлични показатели. Преподавателите в катедрата са с много добра теоретична и практическа подготовка по научната специалност „Белодробни болести“, висок професионализъм и дългогодишен опит в учебната, научно-изследователската и експертната дейност. ВМА спазва законовите изисквания и всички разработени документи, свързани с подбора и развитието на академичния състав. Утвърден е и официално е установен ред за атестиране и самоатестиране на преподавателите, в съответствие със Закона за висшето образование, чл.57 (1), (2) и Правилника за устройството и дейността на ВМА. Атестационната оценка е комплексна – оценява се преподавателската, научно-изследователската, административната и други дейности на атестираното лице. Атестирането на академичния състав се извършва въз основа на самостоятелна комплексна оценка в разработената атестационна карта на преподавателя във ВМА.

5.1.2. През периода 2016 г. - 2023 г. е направена атестация на целия академичен състав на ВМА, който отговаря на критериите за регистъра на НАЦИД. От Клиниката в НАЦИД са регистрирани две хабилитирани лица по докторска програма „Белодробни болести“ – проф. К. Костов и доц. М. Енчева. Съществува разгърната научно-изследователска дейност по тематиката на специалността на хабилитирания академичен състав, участващ в обучението на докторантите, независимо от високата учебна натовареност на целия академичен състав (хабилитирани и асистенти). Публикационната активност на академичния състав на катедрата за атестирания период е представена в приложение (доказателствен материал). **Публикациите в България и участие в монографии са 64. Публикациите в съавторство в монографии - 28. Публикации в чужбина - 13. Монографии - 2 доц. Енчева и д-р Хинков. Участие в научни форуми – 18, от които 9 в чужбина.**

5.1.3. В Клиниката по пневмология и фтизиатрия се поддържа висока научно-изследователска активност на преподавателския състав. Хабилитираните преподаватели са с много добра теоретична и практическа подготовка, висок професионализъм и опит в учебната, научно-изследователската и практическата работа. Научните изследвания във ВМА са насочени към активно създаване на нови научни знания, както и за обосноваване и развитие на обучението на студентите, докторантите и специализантите (чл. 61, ал. 1 от ЗВО). Членовете на академичния състав на Клиниката са отлични специалисти и утвърдени експерти в съответната област. Академичният състав поддържа висока активност в експертна и консултантска дейност по основните актуални научни направления в белодробните болести.

Констатации за изпълнение на критерий 5.1:

Подготовката на докторантите се осъществява от хабилитирани преподаватели със специалност „Пневмология и фтизиатрия” на трудов договор към ВМА с богат професионален опит, които развиват активна научноизследователска дейност, свързана тематично с докторантурата и оповестена чрез участие в научни форуми и висока публикационна активност. Академичният състав упражнява системна експертна и консултантска дейност по белодробни болести благодарение на успешните си изяви и практики по специалността.

Стандарт 6. Учебни ресурси и подпомагане на студентите.

Критерий 6.1. Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности.

Клиниката по пневмология и фтизиатрия разполага със собствена учебна зала, използва се за обучение рапортна и учебни зали на ВМА. ВМА разполага със зали, които могат да се използват от всички научни направления както следва: 1 компютърна зала с 10 работни места с инсталирани програми за самообучение; кинозалон – 500 места, аула – 200 места и 10-та зала – 150 места; 18 учебни зали с по 25 места, експериментално отделение и всички съвременни средства за презентиране. За докторантите е осигурена възможност за работа в кабинети с поне 1 работно място с компютър и достъп до *Интернет*.

Обучаващата институция разполага с необходимия капацитет от аудитории, кабинети, лаборатории, библиотечни места и др., създаващи академичен комфорт за работа на докторантите.

6.1.2. Във ВМА е създадена и се поддържа необходимата материална база, осигуряваща условия за учебна и изследователска дейност на докторантите. ВМА разполага със служба по експериментална медицина, където могат да се извършват опити, свързани с обучението по докторската програма. Изградената материално-техническа база за обучение и изследователска дейност на докторантите е в съответствие със спецификата на научната специалност. Освен посочената учебно-материална база за нуждите на обучителния процес се ползват и възможностите на ВМА, която разполага с още 7 зали и 3 лаборатории и 7 учебни кабинети. Клиниката по пневмология и фтизиатрия разполага с материално-техническа база и апаратура за високотехнологични процедури. В клиниката се намира един от най-добре оборудваните центрове по бронхоскопии в България. Има техническа база за провеждане на модерни методи на изследване на дишането в унисон със световните тенденции в диагностиката.

6.1.3. Докторантите на Клиниката по пневмология и фтизиатрия имат на разположение учебни пособия и специализирана литература. Библиотеката на ВМА разполага с богат собствен фонд от над 30000 библиотечни единици български и чуждестранни медицински издания от последните години, набор от собствени учебни материали на магнитен носител, достъп до *Internet* и собствено разработени диагностично-терапевтични алгоритми. На обучаващите се предоставят научните публикации, монографии, сборници и учебници

издавани с участието на членове от състава на клиниката. През оценявания период преподавателите в Катедрата са включени като лектори и асистенти в програмите за обучение на студенти и специализанти. Осигурен е достъп до бази данни PubMed/MEDLINE (US National Library of Medicine), EBSCO Host, Google Scholar, Research Gate и Directory of Open Access Journals (DOAJ). Библиотеката на ВМА членува в Българския информационен консорциум (БИК). Библиотечните дейности са автоматизирани. Работи се с електронен каталог книги и електронен каталог читателска картотека по софтуер на СофтЛиб. Читателските места в читалнята са с компютърни конфигурации и свободен достъп до online бази данни на EBSCO Information Services. Клиниката разполага с диагностична апаратура и консумативи, необходими за процеса на обучение. Използват се възможностите на Лабораторията по информационно осигуряване (ЛЮО) на ВМА, която е тясно профилирано звено с основно предназначение да осигурява комплексно многообразните дейности във ВМА, чрез изграждане на автоматизирани информационни системи, базиращи се на съвременна електронно-изчислителна техника.

6.1.4. Докторантите във ВМА имат възможност да публикуват с списание „Военна медицина”, Balkan Military Medical Review и др. Докторантите имат възможност заедно с водещи специалисти в съответната област да публикуват резултати от научните си разработки в списания, реферирани в западни бази данни. Катедрата има създадени и утвърдени дългогодишни традиции при подпомагането и стимулирането на докторантите в тяхната научноизследователска дейност. Разходите по обучението на един редовен докторант за 3 години са приблизително 11 000 лв, /включват се стипендиите за 3 години, разходите по библиотечно-информационни материали, предпечатна обработка и текстообработка на материалите дисертационния труд и разходите за жури/.

Констатации за изпълнение на критерий 6.1:

ВМА разполага с материално-техническа и информационна база с богати библиотечни ресурси за теоретична учебно-преподавателска дейност и предлага адекватен академичен комфорт през жизнения цикъл на докторантите по пулмология и фтизиатрия. Базата на ВУ обезпечава теоретичната и практическа подготовка на докторантите. Творческата активност на докторантите се стимулира строго регламентирано в организационен и финансов аспект, което се доказва от участията им в научни форуми, реализация на проекти и публикационната им активност.

Стандарт 7. Управление на информацията.

Критерий 7.1. Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите.

ВМА има изградена вътрешна информационна система (Форум), в която се публикува актуална информация, свързана с учебния процес на докторанти, специализанти и курсисти. Отделно информацията е публично достъпна и чрез уеб сайта на ВМА (www.vma.bg). Военномедицинска академия разполага и с Лаборатория по информационно осигуряване, която е тясно профилирана за изграждане на автоматизирани информационни системи, базиращи се на съвременна електронноизчислителна техника. Отдел „Учебна и научноизследователска дейност” към ВМА разполага с необходимата техника и се извършва предпечатна подготовка, разпечатване на документи, статии, доклади, постери и научни публикации на академичния състав и другите служители от Военномедицинската академия при участие в наши и международни научни форуми.

По 7.1.1. Във ВМА се събира и анализира информация за дейността на вътрешните структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството (включително външни заинтересовани страни), осъществяваните процедури за одобряване и обновяване на учебната документация на докторската програма, развитието и успеваемостта на докторантите, удовлетвореността на докторантите от качеството на обучение, учебните

ресурси и наличната подкрепа за докторантите и кариерното развитие на завършилите докторанти се извършва с провеждане на редовни анкети сред докторантите и академичния състав. Анкетният лист за провежданите анкети е разгледан и приет от Академичния съвет на ВМА. Анкетите се провеждат и анализират от катедра «Военна медицина» и се публикуват в списание «Военна медицина».

По 7.1.2. Във ВМА периодично се обсъждат и анализират на заседание на Академичния съвет и се огласяват чрез публикуване в списание «Военна медицина» резултатите, свързани с управлението на качеството на обучение и необходимостта от промяна, ако такава е наложителна.

Констатации за изпълнение на критерий 7.1:

ВМА има изградена стройна система за управление на информацията относно качеството на обучение на докторантите. Функционирането на системата се осигурява от редовното обновяване на докторските програми, административната подкрепа, собствената документация, периодичните външни и вътрешни одити и публичното оповестяване на ефективността на резултатите.

Стандарт 8. Информация за обществеността.

Критерий 8.1. ВУ публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; проведени университетски форуми с участието на докторанти.

По 8.1.1. ВМА осигурява процедури и практика за устойчиво публикуване на необходимата информация за възможностите и постиженията при изследванията в областта на докторската програма.

Основно място за публикуване на обществено достъпна информация е сайта на ВМА. В него се публикува информация за докторските програми; работни и нормативни документи, отнасящи се за хода и процедурата на обучение. Чрез сайта на ВМА се дава обществена информацията за обявените, текущите и приключилите процедури за придобиване на ОНС „Доктор“. Там е достъпна и актуална информация за наредби, правилници, решения на Общо събрание, решения на Академичния съвет. В панела „Научноизследователска дейност“ – от падащото меню „Конкурси“, докторантите могат да се осведомят за текущите конкурси, а в падащото меню „Процедури“ за предстоящите и защитени дисертации във ВМА. Периодично се организират научни конференции, на които учени, докторанти и студенти представят свои разработки и резултати, като представените резултати след оформянето им в публикации, според изискванията и рецензирането им от специалисти се публикуват цялостно или в резюмиран вид в съответните специализирани списания и сборници.

По 8.1.2. Информацията относно възможностите за мобилност на докторантите се получава в Библиотеката на ВМА, където се намират *19-те договора за сътрудничество между ВМА и други лечебни заведения.*

По 8.1.3. На докторантите е дадена възможност при условие, че имат одобрен и включен в програмата на съответното научно мероприятие доклад или постер да го представят на съответното научно мероприятие в страната или чужбина, като разходите за пътни, дневни, квартирни пари и такса участие се поемат от ВМА. Изключително авторитетен форум, в който активно участие с доклади и постери участват докторантите на ВМА е ежегодният конгрес на Балканския военномедицински комитет /БВМК/, създаден по инициатива на Военномедицинска академия с участието на военномедицинските служби на Албания, България, Гърция, Румъния, Сърбия и Турция.

Констатации за изпълнение на критерий 8.1:

В Клиника по пневмология и фтизиатрия към катедра по „Гръдна хирургия, пневмология, фтизиатрия и ендокринология и болести на обмяната“ при ВМА - София се предоставя системна информация за учебната документация и качеството на обучение на докторските програми, постиженията на докторантите, участието им в научни форуми, публикационната активност и иновационните резултати в работата им.

Стандарт 9. Текущ мониторинг и периодичен преглед на програмите.

Критерий 9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии.

Докторските програми подлежат на постоянен контрол и мониторинг от страна на ръководителя на Катедрата – обучаващо звено и от научния ръководител на докторанта. Те се разглеждат периодично и се променят при необходимост с участието на докторантите и другите заинтересовани страни. Събраната информация се анализира и програмата се адаптира, за да се гарантира, че е актуална. Ревизираните параметри на програмата се публикуват. Индивидуалните програми са динамични и зависят от хода на докторантурата.

Предлаганата докторска програма по „Белодробни болести“ има стройна и работеща организация на учебната и научно-изследователската дейности, осигуряваща рамката на образователната и научна степен „Доктор“.

9.1.1. Организацията на докторските програми изисква редовни отчети пред Катедрения съвет и Академичния съвет. Това позволява академичният състав на Клиниката по пневмология и фтизиатрия и ръководството на ВМА също да упражняват редовен мониторинг на работата на докторантите и на докторските програми. Това позволява да се оцени актуалността на програмата, степента на научно-приложния ѝ характер и възможностите ѝ за реализиране. Периодичните наблюдения оценяват адекватността на натовареността на докторантите, степента им на удовлетвореност от постигнатите резултати.

9.1.2. ВМА осигурява процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на докторантските програми. С цел повишаване ефективността на докторските програми периодично се обсъждат на представените отчети за извършена работа по индивидуалните програми на докторантите. Отделно, на катедрен съвет, се обсъжда дисертационния труд на докторантите преди официалната защита. Осигурява се възможност на докторантите да участват в собствени или колективни научно-изследователски проекти, национални и международни форуми, и допълнителни курсове на обучение, което повишава ефективността на дисертационните разработки.

Констатации за изпълнение на критерий 9.1:

В Клиника по пневмология и фтизиатрия към катедра по „Гръдна хирургия, пневмология, фтизиатрия и ендокринология и болести на обмяната“ при ВМА - София се осъществява редовен мониторинг и осъвременяване на докторските програми, съобразно актуалната научна информация.

Стандарт 10. Циклично външно осигуряване на качеството.

Критерий 10.1. Висшето училище или научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.

10.1.1. Цикличното външно осигуряване на качеството на докторантурите във ВМА се осъществява от Българското дружество по Белодробни болести. Съгласно „Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)“, докторските програми са обект на периодично външно оценяване, което се базира на взаимодействието между двете институции и се основава на изготвения доклад–самооценка, доказателствения писмен материал и представения материал на срещите. Форма на външна оценка са регулярно провежданите акредитации на програмите от НАОА. Всяка докторска програма е обект на следакредитационно наблюдение и контрол. ВМА ежегодно изготвя

график на докторските програми, подлежащи на актуализация и акредитация. Изготвените самооценки по докторските програми се представят на заседание на АС. Въз основа на доклад-самооценка докторските програми биват акредитирани и оценявани циклично.

ВМА периодично преминава през външно осигуряване на качеството, вкл. и на докторските програми. Голяма част от докторските програми са претърпели промяна в резултат на препоръките от външни оценки. Изпълняват се решенията на Академичния съвет за отстраняване слабостите от предходните акредитации.

Констатации за изпълнение на критерий 10.1

В Клиника по пневмология и фтизиатрия към катедра по „Гръдна хирургия, пневмология, фтизиатрия и ендокринология и болести на обмяната“ при ВМА - София Структурите на ВУ преминават циклично през самооценка и външно оценяване, което поддържа и подобрява качеството на докторската програма.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направените констатации, ПКЗС предлага на Акредитационния съвет да даде право на Военномедицинската академия да провежда обучение по докторската програма „Белодробни болести“ от професионално направление 7.1. Медицина.

Предложение за препоръка:

- 1. Да се разшири работата на докторантите по научно изследователски проекти.**

Срок: до следващата програмна акредитация

**Председател на ПКЗС:
(Проф. д-р Здравко Каменов, дмн)**